

ÖĞRENCİ KOZASI
KAVRAM ÇALIŞMA GRUBU

KAVRAM RAPORU
MAHREMİYET محرمیت

KAVRAM RAPORU:
MAHREMİYET محرمیت

RAVZA İMAMOĞLU
MERVENUR GÜRER
ZÜLAL DURU
MERVE KARACA
HİCRET RAVZA AYTEMİZ
ŞULE KARAKÖSE
GÜLHAN DEDE

HAYAT SAĞLIK VE SOSYAL HİZMETLER VAKFI
ANKARA ŞUBESİ
ÖĞRENCİ KOZASI
KAVRAM ÇALIŞMA GRUBU

NİSAN 2017
ANKARA

Kimliğimizi inşa yolunda, yaşamlarımızın ortak paydalarında, birçoğuna nazaran çok daha geniş yer kaplayan, adımlarımızı anlamsal açıdan dolduracak olan "kavram"ları ele aldığımız çalışmamızda; Kuranî kavramların yaşamlarımızdaki anlamsal alanlarını derinlemesine doldurmak için dilsel inceleme, Kuran ayetleri, hadis, ilgili kavramlar, Esmâ'ül Hüsna, konu olan kavramı bir elbise gibi taşıyan örnek bir şahsiyetin yaşamı içinden kavrama bakış ve kavramın günümüz yaşamındaki yansımalarına bakış çerçevelerinden, seçilen kavrama yaklaşarak çalışmaya, her ay bir kavramı araştırarak/anlayarak/anlatarak/sorarak/okuyarak/öğrenerek devam ediyoruz.

Şifa, Hayat, Mevt, Sa'y, Hikmet, İlim ve Mahremiyet...

Günümüzün "görünmek/göz önünde olmakla varlık göstermek" merkezli yaşamında anlam alanı gittikçe daraltılan/sığıştırılan/sıkıştırılan, belki en çok çağımızda, kullanmakla ne anlamak ve anlatmak istediğimizi yeniden düşünmemiz gereken bir kavram, "mahremiyet".

Allah'ın insana dair, dokunulmaz kılarak güvenceye aldığı, bir "başka"nın, hakkında fikir sahibi olması, belirli yasak/özgürlük çizgileriyle düzenlenen kişiye özel alan, mahremiyet.

Anlamsal açıdan kavramın içini hakkıyla doldurmak amacıyla, mananın en doğru noktasına dönüp Kuran çerçevesinde kavramı anlamak, modern dünyanın anlam aşındırmaları arasından sıyrılarak mahremiyet kavramını zihinlerimizde ve yaşamlarımızda inşa etmek için bu ayki çalışmalarımızı vesile kılmaya çalıştık.

Ravza İMAMOĞLU

KAVRAM ÇALIŞMA GRUBU

KAVRAM RAPORU:

MAHREMİYET محرمیت

Mahremiyet Kavramının Dilsel İncelemesi 1-2

Zülal DURU

Kuran-ı Kerim'de Mahremiyet Kavramı 3-6

Ravza İMAMOĞLU

Hadislerde "Mahremiyet" Kavramı 7-8

Gülhan DEDE

El-Gafûr 9-11

Mervenur GÜRER

"Mahremiyet" ile İlgili Kavramlar 12-14

Merve KARACA

Seçilmiş Örnek: Hz. Meryem 15-16

Hicret Ravza AYTEMİZ

"Şov ve Mahrem" 17

Şule KARAKÖSE

Kaynakça 18

MAHREMİYET (محرمیت) KAVRAMININ DİLSEL İNCELEMESİ

Mahremiyet (محرمیت) Arapça kökenli bir kelime olup sözlükte gizli olma durumu, gizlilik manalarına gelir. Özel olan ve özel kalması gereken şeylerin tümünü ifade eder. Daha detaylı incelemek için kendisiyle aynı kökten türeyen haram, mahrem, ve harem kelimelerini de beraberinde inceleyeceğiz.

Sözlük anlamlarını incelediğimizde; haram (الحرام) kelimesi yasaklanmış, koruluk, yasak bölge, dince yasak edilmiş, din kurallarına aykırı olan, dinen sorumluluk çağına ulaşmış olan herkese Allah'ın yapılmasını kesin olarak yasakladığı söz ve davranışlar manasına gelmektedir. Genel olarak İslâm hukukçuları bir fiilin can, akıl, din, ırz ve malı koruma şeklinde formüle edilen dinin temel amaçlarına açıkça zarar vermesini, onun haram kılınmasının temel sebebi ve açıklaması (illeti ve hikmeti) olarak kabul etmişlerdir.

Harem (الحرم) kelimesi korunan yer, korunan şey, yasak bölge; herkesin girmesine izin verilmeyen, saygıdeğer ve kutsal yer; hac ve umre için ihrama girilen yerlerden itibaren Mekke'de Kâbe'ye doğru olan kısım, Kâbe ve çevresi; Mekke ve Medine'nin sınırları, Hz. Peygamber tarafından belirlenen çevresi; erkeğin hanımı, eşi; Müslümanların evlerinde yabancıların girmesi yasak olan, kadınlara ayrılmış daire veya bölüm manalarına gelmektedir.

Mahrem (المحرم) kelimesi ise saygıya ve gizlenmeye değer şey; herkesin bilmesi gerekmeyen şey; aralarındaki kan bağından dolayı birbirleri ile evlenmeleri yasak olan çok yakın akrabalar manalarında kullanılır.

Bu kelimelerin kök harfleri Arapça (حرم) (h-r-m) harfleridir. Sözlüklere bakıldığında bu üç harfin altı adet farklı üçlü mastarı (kök kelime) bulunduğu görülmektedir. Bu mastarlar, hirmen, hirmânen, hurmen, harâmen, hurmeten ve haremen mastarlarıdır. Kök harfleri [h-r-m] olan mastarlardan:

[el-hirmu] ve [el-hirmânu] mastarları, mahrum etmek, zayetmek birini bir şeyden mahrum etmek, yoksun bırakmak, men etmek

[el-hurmu] ihram, bir şeyi kendine yasaklamak

[el-harâmu] mastarı, kullanılması helal olmamak, memnu' olmak, yasaklamak; menetmek

[el-hurmetü] mastarlarının sözlük anlamı, saygı ve hürmet göstermek, kutsal ve mukaddes olmak

[el-haremu] mastarı, bir yer yasak olmak, kutsal olmak demektir. Bu mastarlar isim (ism-i mastar) olarak kullanıldığında, mastar anlamlarına uygun olarak, yasak, mahrum olma, yoksun bırakma, mahrum etme, menetme, ihram, saygı, hürmet, kutsal, saygı gösterme, tabu, mukaddes, dokunulmaz, zevce, eş, girilmesi yasak oda, kutsal yer anlamlarını taşımaktadırlar.

H-r-m (حرم) kökünden türeyen isimler;

"haremun" (çoğulu ehrâm),

"el-haremu": Mekke'nin haremi,

"el-haremânu": Mekke ve Medîne,

"el-haremu": kişinin eşi;

"haremu'r-recul" ve "harîmu'r-recul": kişinin koruduğu ve uğruna savaştığı şey, yer,

"el-beytü'l-harâm": Kâbe, Allah'ın Evi,

"el-harîmu" ve "el-hurumu": ihram giymiş, bir nesnenin çevresi,

"hürmet": yasaklık, hürmet, saygı,

"el-hirmu" ve "el-hirmanu": nasipsizlik, mahrumluk, mahrum olma,

"el-harâmu": karşıt anlamı,

"el-halâlu": yararlanılması helal olmayan; yasak olan,

"mahrem": memnu olmak,

"mahremiyet".

Görüldüğü gibi haram, mahrem, mahremiyet kelimeleri dini hükümlerle ilgili olarak yasak olan her şey için kullanılmıştır. Herhangi bir şey yasaklanmışsa onu yapmak haramdır. Yasaklık haline ise mahremiyet denir. Bir anlamda dokunulmazlık da diyebiliriz.

Mahrem ve mahremiyet kelimeleri özellikle aile hukuku sahasında daha özel bir kullanım kazanmışlardır. Mahrem kelimesi neredeyse sadece evlenmeleri ebediyen haram olan yakın akrabalar için kullanılır olmuştur. Bu akrabalar arasındaki ebedi evlilik yasağına da mahremiyet denir.

Mahremiyet kelimesi insan vücudu için, özellikle cinsel arzulara konu olması açısından kullanıldığında, cinsel dokunulmazlık anlamına gelir. Bu durumda mahremiyet, insan vücudundan bakılması, dokunulması ve hakkında konuşulması haram olan bölgeleriyle ilgili dokunulmazlık halidir.

İnsanın özel hayatı, ailesi ve evi ile ilgili haklar insanın temel hak ve hürriyetlerindedir. Yüce dinimiz insanın bu çok geniş yönlü mahremiyeti ile ilgili olarak oldukça detaylı düzenlemeler getirmiştir. Her şeyden önce Müslüman erkekler ve Müslüman kadınların karşı cinse art niyetle ve sürekli bakmamaları, tesettüre riayet etmeleri istenmiştir. Ayrıca insanların özel hayatlarının araştırılması anlamındaki tecessüs, gıyaplarında hoş olmayan konuşmaların yapılması şeklindeki gıybetten men edilmiştir. İslam dini evlerdeki mahrem hayatı koruyacak kurallar koymuştur.

KURAN-I KERİM'DE MAHREMİYET KAVRAMI

Kuran'da "mahremiyet" kavramını incelerken haram, mahrem, haya, hicab, tesettür, örtü, örtünme konulu ayetleri inceledik.

"Haram" konulu ayetleri incelerken ha-re-me kökünden türeyen ve aynı anlam alanında yer alan kelimelerin bulunduğu ayetleri "mahremiyet" kavramının anlam alanıyla ilgisine önem vererek çalıştık.

Bu ayetler çerçevesinde "mahremiyet";

Kişinin kendini her türlü maddi manevi dış etkiden koruması için Allah tarafından güvenceye alınmış, dokunulmaz kılınmış kendine özel alanı olarak tanımlanabilir.

Ayetler çerçevesinde bu özel alanın sınırları hakkında fikir sahibi oluyoruz:

"Buna rağmen **birbirinizi öldürüyor** ve içinizden **bazılarını yurtlarından sürüyor**, onlara karşı günah ve zulüm işlemek için aranızda işbirliği yapıyorsunuz. Onları sürgüne göndermeniz yasaklandığı halde **sürgüne gönderiyorsunuz**, sonra size esir olarak geldikleri taktirde fidye vererek kendilerini kurtarıyorsunuz. Yoksa siz kitabın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Oysa içinizden böyle yapanların cezası dünya hayatında perişanlıktan başka bir şey değildir. Onlar Kıyamet günü de en ağır azaba çarpılacaklardır. Allah yaptıklarınızdan habersiz değildir. " (Bakara: 85)

"Haram ay, haram aya karşılıktır. **Yasaklar, dokunulmazlıklar karşılıklıdır**. Buna göre size saldırana, size saldırdığı kadar, siz de saldırın. Allah'tan korkun ve iyi bilin ki, Allah kendisinden korkanlarla beraberdir. " (Bakara: 194)

"Hiçbir bilgiye dayanmaksızın, aptalca **evlatlarını öldürenler** ve **Allah'a iftira atarak O'nun verdiği rızıkları kendilerine yasaklayanlar**, gerçekten hüsrana uğramışlardır. Onlar kesinlikle sapıtmışlardır, doğru yola gelecekleri yoktur. " (Enam: 140)
"De ki; "Geliniz, Rabbinizin neleri yasakladığını size söyleyeyim: O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya karşı iyi davranınız. **Yoksulluk kaygısı ile evlâtlarınızı öldürmeyiniz**. Sizin de onların da rızkını biz veririz. Kötülüklerin açığına da gizlisine de yaklaşmayın. Haklı bir gerekçe yokken **Allah'ın dokunulmaz saydığı cana kıymayınız**. İşte Allah, ola ki düşünürsünüz diye size bu direktifleri veriyor. " (Enam: 151)

"De ki; Allah sadece açık-gizli bütün kötülükleri, günahı, **haksız saldırıyı**, Allah'ın hakkında hiçbir delil indirmediği şeyleri O'na ortak koşmanızı ve Allah hakkında bilmediklerinizi söylemeyi haram kıldı." (Araf: 33)

"**Allah'ın dokunulmaz saydığı cana, gereksiz olarak kıymayınız**. Gereksiz olarak öldürülen kimsenin aile temsilcisine, velisine yetki tanıdık. Ama o da 'cana karşılık can' sınırlarını aşmasın. Çünkü yasalar kendisine arka çıkmıştır." (İsra: 33)

"İşte böyle. Kim Allah'ın yasaklarına saygı gösterirse bu tutum Rabb'inin katında kendisi için hayırlıdır. Tek tek sayılarak yasaklananlar dışındaki bütün hayvanlar size helâl kılındı. Artık o pis putlardan ve yalan sözden kaçınınız." (Hac: 30)

"Onlar Allah'ın yanı sıra başka bir ilaha yalvarmazlar. **Allah'ın yasakladığı cana, sebepsiz yere kıymazlar ve zina etmezler**. Bu suçları işleyenler cezalarını görürler." (Furkan: 68)

İnsan bedeninin mahremiyetinin korunması konusunda Kuran'da "haya" kavramı karşımıza çıkar:

"Şüphesiz Müslüman erkeklerle Müslüman kadınlar, mümin erkeklerle mümin kadınlar, itaatkâr erkeklerle itaatkâr kadınlar, doğru erkeklerle doğru kadınlar, sabreden erkeklerle sabreden kadınlar, Allah'a derinden saygı duyan erkekler, Allah'a derinden saygı duyan kadınlar, sadaka veren erkeklerle sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkeklerle oruç tutan kadınlar, namuslarını koruyan erkeklerle namuslarını koruyan kadınlar, Allah'ı çokça anan erkeklerle çokça anan kadınlar var ya, işte onlar için Allah bağışlanma ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır." (Ahzab: 35)

"Ey insanlar! Yeryüzündeki şeylerin helâl ve temiz olanlarından yiyin! Şeytanın izinden yürümeyin. Çünkü o sizin için apaçık bir düşmandır. O, size ancak kötülüğü, **hayâsızlığı** ve Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemenizi emreder." (Bakara: 168-169)

"De ki: "Rabbim ancak, **açık ve gizli çirkin işleri, günahı**, haksız saldırıyı, hakkında hiçbir delil indirmedığı herhangi bir şeyi Allah'a ortak koşmanızı ve Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemenizi haram kılmıştır." (Araf: 33)

"Mümin erkeklere söyle, **gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar**. Bu davranış onlar için daha nezihdir. Şüphe yok ki, Allah onların yaptıklarından hakkıyla haberdardır. Mümin kadınlara da söyle, **gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar**. (Yüz ve el gibi) görünen kısımlar müstesna, ziyet (yer)lerini göstermesinler. Başörtülerini ta yakalarının üzerine kadar salsınlar. Ziyetlerini, kocalarından, yahut babalarından, yahut kocalarının babalarından, yahut oğullarından, yahut üvey oğullarından, yahut erkek kardeşlerinden, yahut erkek kardeşlerinin oğullarından, yahut kız kardeşlerinin oğullarından, yahut Müslüman kadınlardan, yahut sahip oldukları kölelerden, yahut erkekliği kalmamış hizmetçilerden, yahut da henüz kadınların mahrem yerlerine vakıf olmayan erkek çocuklardan başkalarına göstermesinler. Gizledikleri ziyetler bilinsin diye ayaklarını yere vurmasınlar. Ey müminler, hep birlikte tövbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz!" (Nur: 30-31)

"(Dünyalık olarak) size her ne verilmişse, bu dünya hayatının geçimliğidir. Allah'ın yanında bulunanlar ise daha hayırlı ve kalıcıdır. Bu mükâfat, inananlar ve Rablerine tevekkül edenler, büyük **günahlardan ve çirkin işlerden kaçınanlar**, öfkelenedikleri zaman bağışlayanlar, Rablerinin çağrısına cevap verenler ve namazı dosdoğru kılanlar; işleri, aralarında şûrâ (danışma) ile olanlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan Allah yolunda harcayanlar, bir saldırıya uğradıkları zaman, aralarında yardımlaşanlar içindir." (Şura: 36-39)

Ev mahremiyeti ve sosyal ilişkilerde mahremiyet çerçevesinde "hicab" kavramını konu alan bu ayet, Allah'ın insanların yaşamlarını onurlu ve temiz kılmak için dokunulmaz kıldıklarını, koyduğu yasakları ve verdiği özgürlük alanlarını daha iyi anlamamızı sağlıyor:

"Ey iman edenler! Yemek için çağrılmaksızın ve yemeğin pişmesini beklemeksizin (vakitli vakitsiz) Peygamber'in evlerine girmeyin, çağrıldığınız zaman girin. Yemeği yiyince de hemen dağılın. Sohbet için beklemeyin. Çünkü bu davranışınız Peygamber'i rahatsız etmekte, fakat o sizden de çekinmektedir. Allah ise gerçeği söylemekten çekinmez. Peygamberin hanımlarından bir şey istediğiniz zaman perde arkasından isteyin. Böyle davranmanız hem sizin kalpleriniz, hem de onların kalpleri için daha temizdir. Allah'ın Resûlüne rahatsızlık vermeniz ve kendisinden sonra hanımlarını

nikâhlamanız ebediyen söz konusu olamaz. Çünkü bu, Allah katında büyük bir günahdır." (Ahzab: 53)

İnsanın Allah tarafından güvenceye alınan alanını, maddi manevi etkilerden koruyabilmesi için maddi manevi sınır ve örtülere ihtiyaç duyduğunu ve bunun Allah tarafından yasalaştırıldığını tesettür, örtü ve örtünme konulu ayetleri incelediğimizde anlıyoruz:

"Mümin kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. (Yüz ve el gibi) görünen kısımlar müstesna, ziynet (yer)lerini göstermesinler. Başörtülerini ta yakalarının üzerine kadar salsınlar. Ziyetlerini, kocalarından, yahut babalarından, yahut kocalarının babalarından, yahut oğullarından, yahut üvey oğullarından, yahut erkek kardeşlerinden, yahut erkek kardeşlerinin oğullarından, yahut kız kardeşlerinin oğullarından, yahut Müslüman kadınlardan, yahut sahip oldukları kölelerden, yahut erkekliği kalmamış hizmetçilerden, yahut da henüz kadınların mahrem yerlerine vakıf olmayan erkek çocuklardan başkalarına göstermesinler. Gizledikleri ziynetler bilinsin diye ayaklarını yere vurmasınlar. Ey müminler, hep birlikte tövbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz!" (Nur: 31)

"Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına söyle, bedenlerini örtecek elbiselerini giysinler. Bu, onların tanınıp incitilmemelerine de daha uygundur. Şüphesiz Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir." (Ahzab: 59)

"Ey insanoğulları, size ayıp yerlerinizi örtecek ve süslenmenizi sağlayacak elbiseler gönderdik. Takva elbisesi bunlardan daha hayırlıdır. Bu Allah'ın ayetlerinden biridir. Ola ki, düşünüp ders alırlar." (Araf: 26)

Bu çağrı, hikâyeden sunulan sahnenin ışığında yapılmaktadır. Çıplak kalma, ayıp yerlerinin ortaya çıkması ve cennet yapılarıyla bu yerleri örtme sahnesi... Bütün bunlar bir hatanın meyvesiydi. Hata ise, Allah'ın emrine karşı çıkma ve O'nun yasakladığı meyveyi yeme noktasında işlenmişti.

Hatayı takip eden çıplaklık sahnesini ve cahiliye toplumunda müşriklerin yaşadığı çıplaklığı karşılamak açısından ayetlerin akışı bu çağrıda yüce Allah'ın insanlara öğrettiği, kolaylaştırdığı, aynı şekilde yasalaştırdığı nimetinden; ortaya çıkan avret yerlerini örten giysiden söz etmektedir. Çıplaklığın çirkinliğine ve iğrençliğine karşılık giysi -bu örtücü özelliğiyle- bir süs ve güzellik unsuru olarak belirlemektedir. Bunun için yüce Allah "indirdik" yani "indirdiğimiz kitapta sizin için yasalaştırdık" diye buyurmaktadır. "libas-giysi" kelimesi, ayıp yerlerini örten giysiler için kullanılır, bunlar da iç giysilerdir. "Riyaş" ise vücudun tümünü örten ve süsleyen giysiler için kullanılır, bunlar da dış giysilerdir. Aynı şekilde "riyaş" kelimesi, rahat bir hayat, nimet ve mal için de kullanılır. Bunların tümü de birbirine girmiş ve birbirlerini gerekli kılan anlamlardır.

"Ey insanoğulları, size ayıp yerlerinizi örtecek ve süslenmenizi sağlayacak elbiseler gönderdik."

Aynı şekilde burada -takva elbisesi- söz konusu edilmekte ve "daha hayırlıdır" şeklinde nitelendirilmektedir.

"Takva elbisesi bunlardan daha hayırlıdır. Bu, Allah'ın ayetlerinden biridir."

Abdurrahman b. Eslem: "Adam Allah'tan korkar avret yerlerini örter. İşte takva elbisesi budur" derdi.

Yüce Allah'ın avret yerlerinin örtülmesi ve süslenme için giysiyi yasalaştırması ile takva arasında bir bağ vardır. Çünkü her ikisi de giysidir. Şu, kalbin ayıplarını örter ve onu süsler, bu da vücudun ayıplarını örter ve onu süsler. Her ikisi de birbirlerini gerekli kılmaktadır. Çünkü vücudun çıplaklığından iğrenme ve utanma duygusu Allah'tan korkma ve O'ndan utanma duygusundan kaynaklanır. Allah'tan utanmayan ve O'ndan korkmayan biri çıplaklığa aldırmadığı gibi, çıplaklığa çağırılması da önemli değildir. Çünkü utanma ve takva duygusundan soyutlanma ile giysilerin çıkarılması dolayısıyla ayıp yerlerinin ortaya çıkması arasında bir fark yoktur.

Çünkü vücudun örtülmesi hayadır, sırf çevresel bir alışkanlık ve gelenekten ibaret değildir. Yüce Allah'ın insanın içinde yarattığı fitrattır giysi. Sonra giysi, yüce Allah'ın insan için indirdiği bir yasadır. Ayrıca Yüce Allah, yeryüzünde insanların emrine verdiği güç ve rızıklarla onlara bu yasayı uygulama imkânını da vermiştir.

İnsanlığın süsü örtüdür. Yüce Allah, insanlara kendileri için yasalaştırdığı giysi ve örtü nimetini hatırlatıyor. Ayrıca bu konuda gerekli olan araçları rahatlıkla elde edebilecekleri de hatırlatılmaktadır:

"Ola ki, düşünüp ders alırlar."

HADİSLERDE "MAHREMİYET" KAVRAMI

Aile Mahremiyeti

Ebu Hureyre'den nakledildiğine göre, Hz. peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: "Zandan sakının. Çünkü zan, yalanın ta kendisidir. Birbirinizin konuştuğuna kulak kabartmayın, birbirinizin özel hallerini araştırmayın, birbirinizle üstünlük yarışına girmeyin, birbirinize haset etmeyin, birbirinize kin beslemeyin, birbirinize sırt çevirmeyin. Ey Allah'ın kulları kardeş olun!"

(B6064 Buhari, Edeb, 57; M6536 Müslim, Birr, 28)

Sevban'dan nakledildiğine göre, Hz. peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: "Hiç kimsenin izinsiz olarak bir başkasının evinin içine bakması helal değildir. Eğer bakarsa (eve) girmiş demektir."

(T357 Tirmizi, Salat, 148; HM22779 İbn Hanbel, V, 280)

Ebu Berze el-Eslemi'nin naklettiğine göre, Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: "Ey diliyle iman edip, kalbine iman girmemiş olan kimseler! Müslümanların gıybetini yapmayın ve onların gizli hallerini araştırmayın. Çünkü her kim onların gizli hallerini araştırırsa Allah da onun gizli halini araştırır. Allah kimin gizli halini araştırırsa onu evinde bile (gizlice yaptıklarını ortaya çıkararak) rezil eder."

(D4880 Ebu Davud, Edeb, 35)

İbn Abbas'tan nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: "Kim bundan hoşlanmadıkları ya da kendisinden uzaklaştıkları halde bir grubun konuşmalarına kulak kabartırsa, kıyamet günü kulağına kurşun dökülür."

(B7042 Buhari, Ta'bir, 45)

Abdurrahman b. Sa'd, Ebu Said el-Hudri'den şunları işittiğini naklediyor: "Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: 'kişinin eşiyle birlikte olduktan sonra onun sırrını ifşa etmesi, kıyamet gününde Allah katında (sorumluluğu) en büyük olan emanetlerdendir.'" (M3543 Müslim, Nikah, 124; D4870 Ebu Davud, Edeb, 32)

Beden Mahremiyeti

İbn Ömer'den (ra) nakledildiğine göre, Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: "Allah (başkasının saçından kendisine) saç ekleyen ve ekleten, dövme yapan ve yaptıran kadını rahmetinden uzaklaştırmıştır."

(B5937 Buhari, Libas, 83)

Ya'la (b. Ümeyye) tarafından nakledildiğine göre, Allah'ın Resulu (sav) açıkta gusleden bir adam gördü. Bunun üzerine minbere çıktı. Allah'a hamdedip, O'nu övdükten sonra şöyle buyurdu: "Allah halimdir, haya sahibidir, kusurları örtendir. Hayayı ve örtünmeyi sever. Biriniz gusledeceğinde kapalı yerde yıkansın."

(N406 Nesali, gusül, 7)

Misver b. Mahreme anlatıyor: "Bir gün ağır bir taş taşıyordum ve üzerimde ince bir peştamal vardı. Taş kucağımdayken peştamalım çözüldü ve onu yerine götürene kadar kucağımdan bırakamadım. Bunun üzerine Resullullah (s.a.v), "Dön de elbiseni al. Sakın çıplak dolaşmayın!" buyurdu."

(M773 Müslim, Hayız, 78)

Hiz. Aişe (ra) anlatıyor: "Allah ilk muhacir kadınlara rahmet eylesin. Allah, 'Başörtülerini yakalarının üzerine kadar salsınlar.' (Nur, 24/31) ayetini indirince, onlar (dışarıda giydikleri uzun) elbiselerinin kenarından kesip (elde ettikleri parça ile) derhal başlarını örttüler."

(B4758 Buhari, Tefsir, (Nur) 12)

Abdurrahman b. Ebu Said el-Hudri'nin, babasından naklettiğine göre, Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: "Erkek erkeğin, kadın da kadının avret yerine bakamaz. Bir örtünün altında erkek erkeğin, kadın da kadının tenine dokunamaz."

(M768 Müslim, Hayız, 74; D4018 Ebu Davud, Hammam, 2)

EL-GAFÛR

Lugati Çerçeve ;

Gafûr kelimesi, sözlükte “örtmek, gizlemek, kirlenmekten korumak için bir şeyin üstünü örtmek” mânasındaki *gafr* (gufran, mağfiret) kökünden sıfat olup “birinin kusurunu örten, suçunu bağışlayan” anlamına gelir.

Gafr : Dilde örtmek, perdelemek, kirlenmekten korumak, korumak için örtmek mânasına gelir.

Miğfer: Savaş esnasında askerin başını örten başlığa denir, gelecek olan darbelere karşı başı örtüp muhafaza eder. Gafr kökünden türemiştir.

Megâfir: Tahrim suresindeki bal şerbeti hadisesinde adı geçen bitkidir. Yaraların üzerini kapatıp iyileştirir. Gafr kökünden türemiştir.

Gufran: Allah'ın kulu azaptan korumak için günahlarını örtmesi manasına gelir.

Allah, günahları örterken ya Gâffar ya Gâfir ya da Gafûr olarak tecelli eder. Bu üç isim de yüce yaratıcının eşsiz ve benzersiz mağfiretini anlatmak için kullanılır. Fakat her üç esmanın da nüans farkları bulunmaktadır.

Gâffar: Bağışlayan demektir. İsmi fail olması hasebiyle bağışlamayı kendisine meslek edinen, kulunun istiğfarına mağfireti ile cevap veren, bir kere değil sonsuz kere bağışlayan demektir.

Gâfir: Örterek koruyan manasına gelir.

Gafûr: Her çeşit günahı bağışlayan demektir. Kullarının günahlarının şekline ve çeşidine bakmaksızın bağışlayan, tarifsiz bir mağfiretin kaynağı manasına gelir.

Nazari Çerçeve

Kâinatı, esmasını tanıttırarak bir yapıda tasarlayan Allah, insanı da mükerrem bir varlık olarak üstün özelliklerle donatmasına rağmen, günah işlemeye de müsait bir fitratta yaratmıştır. İnsanın bir yönü “ala'ya” diğer bir yönü de “esfele” bakar. İnsanoğlu yaratılışındaki bu hakikat gereğince melek değildir. Aynı zamanda insanoğlu şeytan da değildir. İnsanoğlu günah işleyebilir. Fakat insanoğlu günahında ısrar da etmez. Günahta ısrar edenler şeytanlar ve şeytanlaşmış insanlardır.

Müslüman, ne kadar günahkar olursa olsun Allah'ın mağfiretinden ve bağışlamasından ümidini kesemez. Ne kadar ibadet ederse etsin, Allah'ın azabından güven içerisinde olamaz; *Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurur:*

“Anlamı düşünülmeden okunan Kuran’da hayır yoktur. İlimsiz, cahilce yapılan ibadette de hayır yoktur. Gerçek fakih (dinde derin anlayış sahibi) şu üç özelliğe sahip olan kişidir:

1-İnsanları Allah’ın rahmetinden ümitsizliğe düşürmeyen

2-Allah’ın azabından da emin kılmayan

3-İnsanları Kur’an’dan başka kaynaklara yönlendirmeyen.” (Darimi/Mukaddime)

Kul’a düşen ümit ve korku arasında yeşermektir. Allahın mağfireti ile ümit var olmalı, onun azabını düşündüğünde korkuya kapılmalıdır. Buna göre bu üç esma da Allah’ın cemal sıfatına bakar ve kişiye ümit verir. Bu isimlerin kendilerine has bir mana zenginlikleri mevcut olup Gâffar tekrarlanan hata ve kusurları, Gafûr her nevi günahı bağışlamayı ifade etmektedir. Öyle ki sadece bir çeşit günahı bağışlayana Gafûr denmeyeceği gibi bütün günahları yapsa bile sadece bir defa affeden için de Gâffar ismi kullanılmaz. Tabii ki bu isimleri fark eden kişi şu hataya düşmemelidir: *“Sakin aldatıcı sizi Allah’ın affına güvendirerek aldatmasın”*

Af; yapılan yanlış bir durum izah edildikten sonra kişiden alınması gereken haktan vazgeçilmesi demektir. Af’ta kul yanlış yapar, yapılan bu yanlış kula hatırlatılır ve günahı bağışlanır. Fakat Gafûr’da yapılan yanlış yüze vurulmadan bağışlama vardır. Bu manada af’taki günah bağışlanırken belki hesap defterinde, mahşer gününde kulun hafızasında bu günah olmakla beraber bir af söz konusudur. Fakat Gafûr; hem dünyada hem de ahirette kullarının sırlarını ilan etmeyen, hatalarını teşhir etmeyen, işledikleri suçları yüzlerine vurmeyen, işlenen günahı; işlediği yere, zamana, meleklere, amel defterine hatta işleyen kişinin kendisine bile unutturan demektir.

Kuran’i Çerçeve

Gafûr ismi Mekke döneminde 37 kez, Medine döneminde ise 54 kez geçmektedir.

Mekke döneminde zirve yaptığı yıl on birinci yıl, Medine döneminde zirve yaptığı yıl beşinci yıldır.

Beşinci yılda 17 kez geçer. Tüm vahiy sürecinde en zirve yaptığı yıl hicretin beşinci yılıdır. Hicretin beşinci yılının en tipik olayı Hendek Savaşı’dır. Hendek savaşı Müslümanlar için bir dönüm noktasıdır. Bu savaştan sonra Müslümanlar artık iktidar olmuşlardır ve iktidardayken Gafûr’un mağfiretine muhalefetten daha çok ihtiyaç vardır çünkü iktidar paraya, güce ve servete yakın olmaktır. Bu durum da şeytanın hilelerine daha çok aldanmaya sebep olabilir.

Allah’ın Gafûr oluşunu ifade eden 229 kelime, Kur’ân-ı Kerîm’in 29. cüzünün sonlarında yer alan Muddessir sûresinin nihayetine kadar, bazı kesintilerle birlikte art arda devam eder. Kur’ân’ın tamamı göz önünde bulundurulduğu takdirde gufran kavramının yer almadığı sûreler hacim bakımından yüzde on üç civarında kalır. Bu kavramı içeren son sûredeki âyetin mealî ise şöyledir: *“O çok bağışlayan (gafur) ve çok sevendir” (Burûc 85/14)*

Birlikte geldiği isimler:

Allah ismi ile birlikte gelir; Kuran'da 61 yerde Allah ismi ile birlikte gelir. Gafûr ismi her seferinde bir başka sıfatla birlikte gelir.

Rahim ismi ile birlikte gelir; Kuran'da 73 yerde Rahim ismi ile birlikte gelir. Gafûr ismi en çok Rahim ismi ile birlikte kullanılır. Hikmeti: Merhametiyle bağışlayan demektir. Bağışlar ve ezmez, bağışlar ve bağışladım bile demez.

"De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin! Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir." (Zümer-53)

Halim ismi ile birlikte gelir; Kuran'da 6 yerde Halim ismi ile birlikte gelir. Halim, cezalandırmakta acele etmeyen demektir. Hikmeti: Bağışlanan bağışı istismar etse de, hatasını tekrar etse de Gafûr olanı hep Halim bulacaktır. Halim olan Allah yine bağışlayacak, öncekileri hesaba katmayacaktır.

"Bilin ki Allah, gönlünüzdekileri bilir. Bu sebeple Allah'tan sakının. Şunu iyi bilin ki Allah gafûrdur, halîmdir." (Bakara-235)

Rab ismi ile birlikte gelir; Kuran'da 8 yerde Rab ismi ile birlikte gelir. Hikmeti: Terbiyesini bağışlayarak yapar, terbiyesi de mağfiretinin bir parçasıdır.

Şekur ismi ile birlikte gelir; Kuran'da 3 yerde Şekur ismi ile birlikte gelir. Hikmeti: bağışlar ve bağışlananın teşekkürüne en yüksek değeri biçer, yani bağışlanan değerinden bir şey kaybetmez.

"Allah'ın kitabını okuyanlar, namazı kılanlar ve kendilerine verdiğimiz rızıktan (Allah için) gizli ve açık sarfedenler, asla zarara uğramayacak bir kazanç umabilirler.

Çünkü Allah, onların mükâfatlarını tam öder ve lütfundan onlara fazlasını da verir. Şüphesiz O, çok bağışlayan, şükrün karşılığını bol bol verendir." (Fatır-29,30)

Aziz ismi ile birlikte gelir; Kuran'da 1 yerde Aziz ismi ile birlikte gelir. Hikmeti: Bağışlamasını yücelmek için yapmaz, çünkü O Aziz'dir.

"Mutlak hükümlerinde olan Allah, yüceler yücesidir ve O'nun her şeye gücü yeter.

O ki, hanginizin daha güzel davranacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratmıştır. O, mutlak galiptir, çok bağışlayıcıdır." (Mülk-1,2)

Vedud ismi ile birlikte gelir; Kuran'da 1 yerde Vedud ismi ile birlikte gelir. Hikmeti: Suçunu bağışlaması kulunu sevdiğini gösterir. Kulların kusurlu olması Allah'ın sevgisinden bir şey eksiltmez.

MAHREMİYET İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

TESETTÜR

İnsanın fitrî, tabii, örfî veya dinî bir gerekçeyle vücudunun belli yerlerini örtmesi anlamındaki terim. Sözlükte “örtünmek, kuşanmak; başkaları ile kendisi arasına perde koymak, bir şeyin içinde veya arkasında gizlenmek” anlamlarındaki tesettür, terim olarak ilgilileri ve ölçüleri dinen belirlenmiş örtünme yükümlülüğünü ifade eder.

Kelimenin kökünü oluşturan setr, “örtmek, gizlemek, perdelemek, engel olmak” gibi manalara gelir. Aynı kökten sitr gizlenmeye yarayan engel, perde vb. şeyler için ve mecazen “çekinme, korku, hayâ” anlamında kullanılır. Yine bu kökten türeyen seter “kalkan” manasındadır; setîr ve mestûr mecazen “iffetli” demektir.

Kadın ve erkek açısından örtülmesi gereken yerler avret diye adlandırılır. Avret yerleri kadın ve erkek için farklı olsa da gözleri kısmak yani bakmamak ve avret yerlerini örtmekle ilgili emir hem erkekler hem kadınlar içindir. Mahremiyete riayet ve iffeti koruma açısından kadınla erkek arasında fark bulunmamaktadır.

Kuran’da kadın için örtünme hükmünü getiren ayetin öncesinde erkeklere yönelik gözlerini kısma ve avret yerlerini örtme buyruğu yer almaktadır, yani kadınların örtünmesinden önce erkekler gözlerini kısma emrine muhatap kılınmıştır.

HAYÂ

Kınanma endişesiyle kurallara aykırı davranmaktan kaçınma ve bunu sağlayan duygu için kullanılan ahlâk terimi. Sözlükte “utanma, çekinme; tövbe, vazgeçiş” vb. anlamlara gelen hayâ kelimesi, ahlâk terimi olarak “nefsin çirkin davranışlardan rahatsız olup onları terk etmesi”; “kötü bir işin yapılmasından veya iyi bir işin terk edilmesinden dolayı insanın yüzünü kızartan sıkıntı” gibi değişik şekillerde açıklanmıştır.

Mürüvvet ise “açıktan yapıldığında hayâ duyulan bir işi gizli olarak da yapmamak” şeklinde tanımlanmış ve kötü olabileceğinden şüphe edilen şeylerden ancak hayâ sayesinde uzak kalılabileceğini belirtilmiştir.

Hayânın ahlâkı koruma işlevini de şöyle ifade edilmiştir: “Hayâdan mahrum olmuş insanı artık kötülükten alıkoyacak, haramdan uzaklaştıracak bir engel kalmaz; bu kişi dilediğini yapar, istediği gibi yaşar.”

SIR

Sözlükte “saklamak, gizlemek” anlamında mastar ve “saklanan, gizli tutulan, bir şeyin iç yüzü, bir nesnenin özü, her şeyin en iyisi” gibi anlamlarda isim olan sır kelimesi (çoğulu esrâr, serâir) ahlâk terimi olarak genellikle bir kimsenin saklı tuttuğu, başkalarınca öğrenilmesini istemediği, kendisine veya başkasına ait bilgiler için kullanılır.

Kul ile Allah arasında saklı ve gizli kalan hallere de sır denir. Sır kelimesi tasavvufta “sadece Allah’ın bildiği ya da az sayıda insan tarafından bilinen özel bilgi” ve “ruhun bir idrak mertebesi” olmak üzere iki anlamda kullanılır.

EMANET

Arapça'da “güvenmek, korku ve endişeden emin olmak” manasındaki emn mastarından gelen emanet kelimesi hıyanetin karşıt anlamlısı olarak isim şeklinde kullanıldığı gibi “güvenilir olmak” anlamında mastar şeklinde de kullanılır. Ayrıca “güvenilen bir kimseye koruması için geçici olarak tevdi edilen şey” manasına da gelmekte olup kelimenin bu son kullanılışı daha yaygındır.

İslâm literatüründe emanet oldukça geniş kapsamlı bir kavram niteliği taşır. Bu durum kelimenin Kuran ve hadislerdeki kullanımından ileri gelmektedir. Buna göre öncelikle, bir süre sonra geri alınmak üzere birinin uhdesine bırakılan aynî veya nakdî hakka hem emanet hem vedîa denirse de vedîadan farklı olarak emanet ücret, kira, ortaklık hakkı, buluntu gibi maddî haklar yanında iman, ibadet gibi dinî yükümlülükler, beden ve ruh sağlığı, servet, makam ve mevki gibi imkân ve kabiliyeti gerektiren hususlar, sözleşmeler, mesken ve aile mahremiyetine saygı, nimet ve ikrama teşekkür, selâma karşılık verme, sırların saklanması vb. dinî, ahlâkî, içtimaî ilke ve kuralları da içine almaktadır.

HAD

Had sözlükte sınır,son ölçü ,ilahi kanun, şerî ceza, limit, hudut anlamına gelmektedir. Had ayrıca Kuran ve sünnet belirlenmiş, kısas ve diyet dışındaki cezaî müeyyideleri (yaptırımları) ifade eden fıkıh terimidir.

Had kelimesi (çoğulu hudûd) mastar olarak “engel olmak, iki şeyin arasını ayırmak”; isim olarak “iki şeyin birbirine karışmasını önleyen şey, bir nesnenin uç ve kenar kısmı, sınır, tanım” gibi anlamlara gelir. Fıkıhta, Allah hakkı olarak yerine getirilmesi gereken, miktar ve keyfiyeti nasla belirlenmiş cezaî müeyyideleri ifade eder.

Hudûdullah ise Allah’ın koyduğu ve belirlediği dinî, ahlâkî ve hukukî hükümlerle bunların dünyevî ve uhrevî müeyyidelerini ifade eden terimdir.

Had sözlükte sınır, son ölçü, ilahi kanun, şerî ceza, limit, hudut anlamına gelmektedir.

HAK ve HÜRRIYET (ÖZGÜRLÜK)

Hak, hukuk düzeni tarafından şahıslara tanınan birtakım menfaat ve yetkiler demektir. Özgürlük de insanların sahip oldukları bu haktan istedikleri gibi kullanma serbestiliği anlamına gelmektedir. Buna göre haklarda, hak sahibi için hem bir menfaat ve yetki hem de onu isteğe uygun bir biçimde kullanım hürriyeti söz konusudur.

Kur'an renk ve ırk ayrımı yapmadan inanan, inanmayan her insana eşit haklar tanımaktadır. Temel haklar şahsi, manevi, iktisadi ve sosyal nitelikli birtakım özgürlüklerdir.

Hak kelimesinin çoğulu olan "hukuk" literatürde genellikle iki anlamda kullanılır. Birincisi, toplum hayatını ve dışa akseden şekliyle beşerî ilişkileri cebrî müeyyidelerle düzene koyan kurallar bütünüdür. İkincisi, hak kelimesinin çoğulu olarak "temelde sari(şeriat koyan)'nin, görünürde ise dinin, aklın ve hukuk düzeninin tanıdığı yetki, güç ve imtiyazlar" demektir.

SEÇİLMİŞ ÖRNEK: HZ. MERYEM

Kur'ân-ı Kerîm'de Allah (c.c) inançlı insanlara rehber olabilecek kadınlardan ismen, sadece Hz. Meryem'den bahseder. Allah, Kur'an da *"Allah iman edenlere namusunu koruyan, İmran'ın kızı Meryem'i de misal gösterir."* (Tahrîm 12)

Allahu Teâlâ, ahlâk düşüklüğünden, kötü sıfatlardan koruduğu gibi Hz. Meryem'i, yüce bir makam vererek, kulları içinden onu 'seçilmiş' kulları arasına almış, daha sonra da ona babasız olarak Hz. İsa'yı vermekle hiçbir kadına vermediği bir dereceye onu yükseltmiştir.

Allah, Hz. Meryem'e dünyada önemli bir sorumluluk yüklemiş ve bu şerefli görev için onu Kur'an'ın ifadesiyle 'güzel bir bitki gibi' yetiştirmiştir. Allah, onu İmran ailesinden seçkin bir evlat kılmış, güçlü ve samimi iman sahibi kimselerin soyundan, bu üstün ahlâklı insanlar tarafından yetiştirilmesini sağlamıştır. Bunun yanı sıra Allah, Hz. Zekeriya'nın eğitimiyle, Hz. Meryem'i bir peygamber gibi üstün ve seçkin bir ahlakla ahlâklandırmıştır. Allah'ın rahmeti sayesinde, doğduğu andan itibaren bu kutlu insanların eğitimiyle şereflenen Hz. Meryem, güçlü bir iman ve üstün bir ahlâk seviyesine ulaşmıştır.

Babası İmran, Davud (a.s)'ın soyundan annesi ile Hz. Zekeriyya'nın peygamberliğine tabi olmuş müminlerdendi. Uzun süreden sonra evlat sahibi olan İmran'ın eşi: Al-i İmran suresi 35 ayette anlatıldığı gibi: *"Bir zamanlar İmran'ın karısı; Rabbim, karnımda taşıdığım çocuğu sadece Sana hizmet etmek üzere adadım. Bunu benden kabul et."* demmişti. (Âl-i İmrân, 35)

Adanan bebek kız olarak dünyaya geldiği zaman Hanne ne yapacağını bilemedi. Allah-u Zülcelal'e yakardı *"Rabbim! Ben onu kız doğurdum; Erkek, kız gibi değildir. Ben onun adını Meryem koydum. Onu ve neslini kovulmuş şeytanın şerrinden sana emânet ediyorum."* (Âl-i İmran, 30)

Hz. Hanne'nin adağını Allah kabul etmişti. Hz. Meryem Allah yoluna adanan ilk kız çocuğu oluyordu. *"Rabb'i onu, güzel bir şekilde kabul etti. Ve onu güzel bir şekilde yetiştirdi ve Zekeriyyâ'yı onun bakımına memur etti."* (Âl-i İmrân, 37)

"Zekeriyyâ, Meryem'in bulunduğu mihraba her girdiğinde onun yanında yiyecek rızık buldu. 'Bu, sana nereden geldi ey Meryem?'" dedi. Meryem; 'O, Allah tarafındandır. Şüphesiz Allah dilediğini hesapsız bir şekilde rızıklandırır' dedi." (Âl-i İmrân, 37)

Hz. Meryem, Allah Teâlâ'nın koruması altında her türlü gûnahtan uzak bir şekilde kendisini Allah'a ibadete adanmıştı. İnsanların çoğunun uzak kalamadığı dünyevi arzularından, dedikodulardan uzak, tertemiz ve iffetli bir şekilde yaşıyordu. Allah'ın emriyle Cebrâil aleyhisselam insan sûretinde ona göründü.

"Ailesi ile kendisi arasına bir perde koymuştu. Biz ona meleğimiz Cebrâil'i gönderdik de ona tam bir insan sûretinde göründü" (Meryem, 16)

Hız. Meryem, onu bir insan zannettiği için kendisine zarar verir diye endişe etti. Hız. Meryem meleğe; *“Ben senden, Rahman olan Allah’a sığınırım. Eğer Allah’tan korkuyorsan bana dokunma’ dedi.”* (Meryem, 18)

Hayatı boyunca bütün manevi kirlilerden uzak tutulan Hız. Meryem’in mahremiyet sınırlarını koruma ölçüsünde ilk kez gördüğu bu yabancıya karşı ilk tavrı Rahman olan Allah’ a sığınmak oldu.

Cebrâil aleyhisselam ona şöyle dedi: *“Ben, sana nezih ve kabiliyetli bir erkek çocuk bağışlamak için Rabbinin gönderdiği bir elçiden başkası değilim.”* (Meryem, 19)

“Meryem: ‘Benim nasıl çocuğum olabilir? Bana hiç bir beşer dokunmamıştır. Ben iffetsiz de değilim’ dedi.” (Meryem, 20)

Cebrâil aleyhisselam ise vazifesini yerine getirecekti, Allah şöyle buyurmuştu: *“Bu iş dediğim gibi olacaktır. Çünkü Rabb’in buyurdu ki, ‘Babasız çocuk vermek bana pek kolaydır. Hem Biz onu nezdimizden insanlara bir mucize ve rahmet kılacağız. Ezelde böyle takdir ettik.”* (Meryem, 21)

Sonrasında doğacak bebek Hız. İsa, Allah'ın ayetlerinden ve mucizelerinden biri oldu; İsa Peygamber'in adı Kuran'da annesi Hız. Meryem'in adı ile Allah'ın andığı her yerde, annesinin izzetini, iffetini ve şerefini artırdı.

Fatma Barbarosoğlu'nun Kitabı "Şov ve Mahrem" Üzerine...

Dini değerlerin hayatımızın merkezinde olduğu zamanlardan, imajın var olmaya eş görüldüğü zamanlara... Ana babalarımızın kimlik mücadelesi verdiği günlerden, sosyal medyada en çok beğeniyi alma mücadelesi verdiğimiz günlere... Büyüklerimizin baskılara, yasaklara yenilmeyip benliğini koruma mücadelesi verdiği yaşta benliğinden, geçmişinden bihaber aciz bir nesil olarak post modern dünyanın altında eziliyoruz. Görünerek var olmaya çalışıyor, "ben buradayım" diye haykırmak istiyoruz, peki görünür kılmak istediğimiz "biz" aslında kim? "Ben kimim?" sorusu üzerine hiç düşünüyor muyuz, yoksa böyle bir sorunun cevaplanması gerektiğinin farkında bile değil miyiz? işte böyle bir zamanda tanıştım "şov ve mahrem" ile.

Tevfik Fikret'in "göz açıldıkça ruh perdelenir." sözüyle başlayan kitap ruhumuzun perdelerini aralıyor. Post modern hayatın akışında durup düşünmemizi, sorularımızı, mücadelemizi hatırlatıyor. Mahremiyet kavramına bakışımızı ve bu kavramın hayatımızdaki yerinin zaman içinde değişimini görmemizi, aynı zamanda bu değişim sürecini sebepleriyle ele alarak daha iyi analiz etmemizi sağlıyor. Cumhuriyet'in ilk yıllarında görünür olmayı hak etmeyen ninelerimizle mücadelemiz başlıyor. yıllardır çarşaflarının gizlediği mahremiyetlerinden sıyrılarak şovun bir parçası olmaları bekleniyor. Örtünerek kendilerini gizlerken bir anda örtüleriyle, şapkalarıyla "görünür" hale gelmeleri isteniyor. Kimi kısa pardösüler ve küçük üçgen başörtülerle cumhuriyetin bir parçası olduğunu gösterirken kimileri görünmez olmayı tercih ediyor. 70'li yıllarda dini kaynağından öğrenen genç kızlarla tesettür eşittir takva anlayışı tekrar canlanıyor, ta ki 90'lı yıllara kadar. Günün şartları ile tekrar sokağa çıkan, "özgürleşen", yasaklara meydan okuyan başörtülüler "ben buradayım" demekten geri durmuyor. Bunu yaparken de "Artık kimliğimizi gerçeklikle değil de, imaj yoluyla ifade etmekteyiz." sözünü hayatlarına geçiriyorlar. Ve şov başlıyor... Tesettür modasının ilk temelleri kısa pardösü, döpiyes, pantolonlu takımlarla atılıyor. Başörtüsünün anlam kaymasını ve modanın bir parçası haline gelişini yıldan yıla izliyoruz. "şov ve mahrem" tüm bu süreçlere dindarların tavırlarıyla, liberal ve laiklerin yorumlarıyla, dönemin yaşanan olaylarıyla, zamanın gazete haberleriyle bütüncül bir yaklaşım sağlıyor. Ve zihinlerimizde bir soru daha oluşturuyor: "Ben de şovun bir parçası mıyım?"

Post modern dünyanın şovunda yer almayan takva sahibi hanımlar olmak duasıyla...

KAYNAKÇA

- Türk Dil Kurumu. Büyük Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Feyizli, Hasan Tahsin (2016). Feyz'ül Furkan. İstanbul: Server Yayınları.
- Kutub, Seyyid (1991). Fi Zilal'il Kuran. İstanbul: Dünya Yayıncılık.
- Karaman, Hayrettin, Çağrı, Mustafa, Dönmez, İbrahim Kâfi, Gümüş, Sadrettin (2007). Kuran Yolu Türkçe Meal ve Tefsir. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- İslamoğlu, Mustafa (2011). Kuran'a Göre Esmâ-i Hüsnâ. İstanbul: Düşün Yayınları.
- Diyanet İşleri Başkanlığı. Hadislerle İslam 1: Hadislerin Hadislerle Yorumu. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Kuran'ı Kerim Diyanet İşleri Başkanlığı Türkçe Meali, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Yazır, Elmalılı Hamdi (2007). Hak Dini Kuran Dili. İstanbul: Azim Yayınları.
- Yüksel, Nevzat (1991). Konularına Göre Kur'an-ı Kerim Fihristi. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Abdülbaki, Muhammed Fuad (1990). El-Mu'cemü'l-Müfehres Li-Elfazi'l-Kur'ani'l-Kerim. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Hanife, Esra. Hanım Kahramanlar: İffet ve Teslimiyet Timsali Hz. Meryem, İslami Hayat Dergisi (Eylül, 2015).
- Apaydın, Yunus H., Gürkan, Salime Leyla (2011). Tesettür. İslam Ansiklopedisi, cilt: 40, sayfa: 538-545.
- Kuran'dan Hayata Derneği, El-Gafûr
- Çağrı, Mustafa (1997). Hayâ. İslam Ansiklopedisi, cilt: 16, sayfa: 554-555.
- Çağrı, Mustafa, Tosun, Necdet (2009). Sır. İslam Ansiklopedisi, cilt: 37, sayfa: 113-116.
- Toksarı, Ali, Aktan, Hamza (1995). Emanet. İslam Ansiklopedisi, cilt: 11, sayfa: 81-84.
- Bardakoğlu, Ali (1996). Had. İslam Ansiklopedisi, cilt: 14, sayfa: 547-551.
- Bardakoğlu, Ali (1997). Hak (Fıkıh). İslam Ansiklopedisi, cilt: 15, sayfa: 139-151.
- Öğüt, Salim (2003). Mahrem. İslam Ansiklopedisi. cilt: 27, sayfa: 388-389.
- Topaloğlu, Bekir (1996). Gafûr. İslam Ansiklopedisi. cilt: 13, sayfa: 286-287.
- Çatak, Adem. Mahremiyet Kavramının Farklı Anlam Alanları veya "Fıkıh-ı Bâtın"da Mahremiyet Algısı, Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (2015). cilt: 4, sayı: 8, sayfa: 93-111.
- Demirci, Muhsin. Kur'ân'a Göre Temel Hak ve Özgürlükler, Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi (2005). sayı: 16, sayfa: 49-68
- Fettahoğlu, Selahattin. "Mahrem, Namahrem, İffet Kavramlarının Semantiği ve Kur'an da Kullanılış Biçimleri", Intenational Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Turkish Studies, Ankara 2016, s. 269-284.
- Karaman, Fikret, Karagöz, İsmail, Paçacı, İbrahim, Canbulat, Mehmet, Gelişgen, Ahmet, Ural, İbrahim (2007). Dini Kavramlar Sözlüğü. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.